

Η δοκιμασία της γονεϊκότητας από τη λανθασμένη θρησκευτικότητα (Αλέξιος Λάππας, Παιδοψυχίατρος - Ψυχοθεραπευτής)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Μια άλλη μορφή γονεϊκότητας αποτελεί στην ουσία εφαρμογή ηθικών κανόνων και ορίων από ανθρώπους που διακατέχονται από το άγχος της ενοχής. Αν στο επίκεντρο μιας θρησκευτικής αυταρχικότητας κρύβεται ο φόβος, εδώ το επίκεντρο είναι η ανασφάλεια ή από την άλλη όψη του ίδιου νομίσματος, η τελειομανία. Γονείς που δυσκολεύονται να αναλάβουν την ευθύνη της ενηλικίωσής τους, δημιουργούν οικογένειες ευάλωτες στις

δοκιμασίες της ζωής.

Βιολογικά η ζωή είναι συνυφασμένη με την έννοια της αλλαγής. Καθημερινά τα ίδια τα σώματά μας αλλάζουν καθώς ένας ατελείωτος αριθμός κυττάρων ανανεώνονται (πεθαίνουν και άλλα στη θέση τους γεννιούνται). Το ίδιο συμβαίνει με την λογική και την εμπειρία, με την γεύση των συναισθημάτων, με την κατανόηση των σχέσεων και με την αποκάλυψη νέων δυνατοτήτων και χαρισμάτων. Η ένταση και η πληθώρα των αλλαγών πολλαπλασιάζονται σε μια οικογένεια, αφού εκτός του εαυτού μας και του εαυτού του συντρόφου μας στη ζωή, υπάρχει πλέον το παιδί, ολοκληρωτικά ένας καινούργιος κόσμος, καινούργιες εμπειρίες και βιώματα.

Στον υπαρξιακό διάλογο με τον εαυτό, με τον άλλον και τελικά με τον Θεό, η έννοια της «δυσκολίας» είναι ταυτόσημη με την έννοια του νέου και της αλλαγής. Ο Σταυρός κατανοείται ως ευλογία γιατί προκαλεί και προσκαλεί στην κινητοποίηση όλης της ύπαρξής μας μέσα από την αναζήτηση των ερωτημάτων, μέσα από την αποκάλυψη των ανεπαρκειών μας, μέσα από τα αδούλευτα κομμάτια του εαυτού μας, που τα θεωρούσαμε κτισμένα με θεμέλια σταθερά. Η δυσκολία, ο πόνος, το καινούργιο, η επιθυμία, θέτουν σε αμφισβήτηση το δεδομένο και το παλιό και αποκαλύπτουν την αμώδη σύσταση της ιδιωτικής κοσμοθεωρίας που πιστεύαμε.

Το απόσπασμα από τον μονόλογο του Ιεροεξεταστή στους «Αδερφούς Καραμαζόφ» του Ντοστογιέφσκι, αναφέρεται και σε αυτές τις διορθωτικές κινήσεις που νοιώθει ο ανασφαλής πιστός ότι θα έπρεπε να κάνει για την δική του σιγουριά, η επίσημη εκκλησία. Και αυτή συχνά ανταποκρίνεται στο πρόσωπο ενός πνευματικού, κληρικού ή λαϊκού που θα αναπληρώσει την ανασφάλεια του προσερχόμενου πιστού με την δική του υπερεπένδυση: πρακτικά κάτω από το δικό του εγώ θα στεγάσει ανώριμες προσωπικότητες. Σε αυτές τις σχέσεις αλληλεξάρτησης και χρήσης προσώπων – επισημαίνω και από τις δυο πλευρές – η ελευθερία του προσώπου ανταλλάσσεται μασκαρεμένη ως υπακοή ή ταπείνωση ή εμπιστοσύνη στο σχέδιο του Θεού.

Την εγγύηση για την παραμονή σε μία τέτοια σχέση ανελευθερίας, την παρέχουν οι ενοχές. Η ενοχή είναι ακινησία. Η ενοχή είναι επομένως με όρους υπαρξιακούς αντίθετη προς την ζωή, που είναι κίνηση. Οι ενοχές των γονέων, όπως και αντίστοιχα οι ενοχές του πνευματικού, ζητούν την διακοπή οποιασδήποτε κίνησης. Κι αν απέναντι σε έναν συντηρητικό γονέα ή μέντορα, μπορεί κάποιος είτε με φυσικό τρόπο, μέσα από την επαναστατικότητα της εφηβείας, είτε μέσα από την ωρίμανση της ενηλικίωσης, να αντιτάξει μια νέα προοπτική, μια Μετάνοια και μια νέα αρχή, στην περίπτωση των θρησκευτικών ενοχών, το αφεντικό είναι άλλο:

όταν ο γονιός ή ο πνευματικός αποσύρεται στα παρασκήνια αφήνοντας να φανεί η δήθεν Θεϊκής προέλευσης κριτική και ενοχή, ο άνθρωπος στερείται ακόμα και του δικαιώματος της σύγκρουσης. Αν το χέρι που σε οριοθετεί τελικά είναι ένα φαντασιωσικό χέρι κάποιου απομακρυσμένου Θεού, η μάχη είναι αδύνατον να νικηθεί, η απογοήτευση ήδη κυριαρχεί και τελικά μένει ο έφηβος να ασχολείται όχι με την διαχείριση της περίσσειας ενέργειας για την ζωή, αλλά με την εσωτερική σύγκρουση να μην εκδηλωθεί αυτή η ενέργεια, να μην αποκαλυφθεί η επιθυμία. Στην ενοχική γονεϊκότητα ο έφηβος που δεν θα αντιδράσει, νοιώθει ότι κρύβει ένα μυστικό: «αν πραγματικά με γνώριζαν θα ήξεραν πως μέσα μου φωλιάζει η επιθυμία, άρα η αμαρτία». Μην μπορώντας να ελέγξει την κριτική που του ασκείται, ελέγχει το πλησιέστερο που μπορεί: διαταραχές διατροφής, αυτοτραυματισμοί, κοινωνικοποιημένο άγχος, εσωστρέφεια, κατάθλιψη, αυτοκτονικότητα, μηδενισμός, οργάνωση σε ακραίες αντισυστημικές ομάδες, φανατισμός, διαιώνιση της ανελευθερίας.

Η κλινική εμπειρία των ειδικών ψυχικής υγείας παιδιών και οικογενειών αποκαλύπτει πως με το πέρασμα των χρόνων δεν αυξάνονται μόνο οι αφορμές για αμφισβήτηση του μοντέλου ή των σχέσεων εντός μιας παραδοσιακά θρησκευούσας οικογένειας. Αυξάνεται ταυτόχρονα η αποστιγματοποίηση, το να μην θεωρείται, δηλαδή, ταμπού η αναζήτηση βοήθειας και συμβουλευτικής για θέματα που αφορούν την γονεϊκότητα ή τις δυσλειτουργικές συμπεριφορές που εμφανίζουν τα παιδιά. Αυξάνεται η πρόσβαση στην εμπειρία επίλυσης των κρίσεων.

Ακόμα πιο ουσιαστικά διαφοροποιείται η «συντηρητική» αγωνία ότι η υπαρξιακή θεώρηση του γονέα και του συζυγικού συμβολαίου, θα έπρεπε να προβλέπει όλες τις εξελίξεις και προκλήσεις της ζωής.

Η σταθερή Πίστη δεν είναι ακινητοποιημένα «πιστεύω» για το οικογενειακό πλαίσιο και τα παιδιά. Η ουσιαστική Μετάνοια, αφορά ακριβώς τους σημερινούς γονείς και συντρόφους, αφού η συνοδοιπορία τους καλείται πολύ πιο άμεσα και στο φως της ημέρας, να αποκαλύπτεται και να ξεδιπλώνει τις δυνατότητές της, μπροστά στα μάτια παιδιών που δεν απαιτούν απλώς μια «δεμένη» ή ακινητοποιημένη οικογένεια, αλλά μια οικογένεια διαρκούς εξέλιξης και ανανέωσης της δυνατότητας Αγάπης, στις πιο ακραία εναλλασσόμενες οικονομικές, πολιτισμικές και παγκοσμιοποιημένες συνθήκες.

(Περιοδικό 'Ψυχής δρόμοι', τεύχος 11)